

Mogućnosti i problemi prikazivanja migracija na tematskim kartama

Tome Marelić

tmarelic@unizd.hr

Sveučilište u Zadru, Odjel za geografiju, Franje Tuđmana 24i, 23000 Zadar

Sažetak

Migracije su, promatrano u svijetu demografskih, ali i drugih društvenih zbivanja, procesi izrazito kompleksne prirode. Naime, iako je, pojednostavljeno gledano, migracija fizičko kretanje stanovništva, ona sadrži brojne sastavnice prostornog, vremenskog i društvenog obilježja. Osim temeljne podjele na emigraciju i imigraciju, migraciju kao proces moguće je razložiti i promatrati putem nekoliko važnih sastavnica, koje se potom u svrhu daljnog proučavanja mogu dodatno klasificirati prema više različitih čimbenika. Ponajprije, riječ je o demografskoj strukturi migranata i prostoru migracije, odnosno prostoru imigracije i prostoru emigracije te prirodnim i društvenim promjenama koje se na tim prostorima zbivaju. Zatim, vrlo važna je vremenska odrednica – kada je migracija nastupila i kada je završila, i pritom, naravno, uzimati u obzir broj osoba uključenih u migraciju kao i intenzitet migracije, odnosno gustoću prolaska ljudi kroz određeni prostorni ili vremenski okvir. Pri proučavanju migracije vrlo su važni uzroci i povodi tih procesa, tzv. *push* i *pull* čimbenici koji potiču ljude da privremeno ili trajno promjene mjesto prebivališta. Ti čimbenici su u svojoj srži obično gospodarske ili političke prirode, što migracije često stavlja u širi društveni kontekst, od lokalnih do globalnih razmjera. Vrlo je važan način na koji se migracije odvijaju, pri čemu se migracije mogu razlikovati po vrstama prijevoza (npr. radi li se o kopnenim ili prekomorskim migracijama), i po organizaciji migracija (npr. jesu li legalne ili ne te jesu li organizirane ili se odvijaju stihjski).

Literatura koja pokriva temu migracija često oskudijeva grafičkim prilozima. Pritom autori, bilo strani ili domaći, prednost redovito daju grafikonima naspram tematskih kartografskih prikaza. Osim što su tematski kartografski prikazi migracija rijetki, najčešće se primjenjuje samo jedna vrsta prikaza, zbog čega se površnim pristupom može steći dojam kako je to jedini način prikaza migracija na tematskim kartama. Radi se o kartama toka (*flow map*), odnosno tematskim kartama s usmjerenim linijskim signaturama (strjelicama) iste ili različite širine, ovisno o tome jesu li prikazani podatci samo kvalitativne prirode (npr. migranti prema nacionalnosti) ili uz kvalitativne sadrže i kvantitativne pokazatelje (npr. broj migranata iz Hrvatske u pojedine prekomorske zemlje u određenom razdoblju). Karte toka svakako su pogodne za prikaz pokreta u prostoru, budući da se putem njih jasno može odrediti smjer i intenzitet kretanja, no valja napomenuti kako one nisu jedina vrsta prikaza koju je moguće upotrijebiti. Naime, sastavnice migracija su brojne pa su i različite vrste tematskih karata na kojima se one pokušavaju prikazati.

Najveći izazov prilikom prikaza migracija na tematskim kartama jest vremenski okvir trajanja migracija. S obzirom na to da su migracije dinamičan proces koji istodobno postoji u prostoru i vremenu, a karta je po svojoj prirodi statičan medij na kojem je teško

a kadšto i nemoguće istodobno prikazati i stanje u prostoru i vrijeme u trajanju duljem od jednog trenutka, poteškoće nastaju prilikom, figurativno rečeno, odabira točke (ili točaka) dodira prostora i vremena. Ta problematika, srećom, nije nerješiva. Rješiva je do određene mjere korištenjem odgovarajućih načina prikaza. Svi su tematski kartografski prikazi migracija, bez obzira na preciznost ulaznih podataka s kojima se raspolaze, kompromisna rješenja. Različite poteškoće u prikazivanju objekta u pokretu dodatno motiviraju na daljnji razvoj metoda i usavršavanje tehnologije prikazivanja prirodnih i društvenih stanja i zbivanja u prostoru uz pomoć tematskih karata kao korisnog medija za vizualizaciju rezultata istraživanja.

Ključne riječi: tematske karte, migracije, prostor, vrijeme